

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 3 ประการ คือ หนึ่ง เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้จำแนกพฤติกรรมการเผชิญปัญหาออกเป็นพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ สอง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย ความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางด้านสังคม และปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบคลุมซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการณ์ความรุนแรง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2555 สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส รวมจำนวนทั้งหมด 13,121 คน จาก 45 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2555 สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 193 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้แก่ เลือกจากโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมัธยมปลายอย่างน้อย 200 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมา 9 โรงเรียน และสุ่มนักเรียนจากโรงเรียนดังกล่าวโรงเรียนละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แต่ละฉบับแบ่งเป็น 9 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ผลกระทบของสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ เหตุผลที่ไม่ย้ายออกนอกพื้นที่ จำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมและการเผชิญปัญหา จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านการมุ่งเน้นจัดการกับปัญหาจำนวน 15 ข้อ ด้านการมุ่งเน้นจัดการกับอารมณ์ จำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง มีจำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบวัด ความเชื่ออำนาจใจตน มีจำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 5 แบบวัดทักษะการแก้ปัญหา มีจำนวน 10 ข้อ ส่วนที่ 6 แบบวัดทักษะทางสังคม มีจำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 7 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม มีจำนวน 15 ข้อ ส่วนที่ 8 แบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัว มีจำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 9 แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีจำนวน 15 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติดังนี้คือ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Max) และค่าต่ำสุด (Min) ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและทำการทดสอบเกี่ยวกับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมและการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยใช้สถิติทดสอบ t(t-test) ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น (Stepwise Multiple Regression) เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเดือนกรกฎาคม 2556 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ในจำนวนเท่าๆกันตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยกำหนด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสามจังหวัดภาคใต้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายถึงสองเท่า ในด้านการนับถือศาสนา นักเรียนกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 65.8 นับถือศาสนาพุทธ นักเรียนอีกร้อยละ 33.2 นับถือศาสนาอิสลาม นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มอายุ 17 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้กำลังศึกษาใน

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในสัดส่วนเท่า ๆ กันนักเรียนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.5 บอกว่าตนเองมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย หรือไม่มีปัญหาความเดือดร้อนเรื่องรายได้ไม่เพียงพอ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 37.8 บอกว่ามีรายได้ไม่เพียงพอ

ในด้านความคิดเห็นหรือการรับรู้ผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ ซึ่งจำแนกเป็นผลกระทบต่อตัวนักเรียนเอง ต่อครอบครัว ต่อทรัพย์สินและต่อโรงเรียนของนักเรียน พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ไม่มีผลกระทบต่อตัวนักเรียน ต่อทรัพย์สินและต่อครอบครัวมีมากกว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้มีผลกระทบต่อสิ่งเหล่านี้ โดยเฉพาะผลกระทบต่อทรัพย์สินของครอบครัวมีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 76.6 ตอบว่าไม่มีผลกระทบ รองลงมาคือผลกระทบต่อครอบครัว มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 62.7 ตอบว่าไม่มีผลกระทบ และผลกระทบต่อตัวนักเรียนมีนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 57.0 ตอบว่าไม่มีผลกระทบ มีเพียงผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ ต่อโรงเรียนเท่านั้น ที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.3 มีความเห็นว่ามีผลกระทบมากกว่ากลุ่มที่เห็นว่าไม่มีผลกระทบ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนเหตุผลที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างยังคงไม่ย้ายออกไปจากพื้นที่ นักเรียนส่วนใหญ่ ถึงร้อยละ 65.5 ตอบว่ายังคงมีความรักในบ้านเกิดของตน รองลงมาคือกลุ่มที่ไม่ได้ระบุเหตุผล (ร้อยละ 17.1) และมีข้อสังเกตว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างประมาณ ร้อยละ 8.8 ให้เหตุผลว่ารอให้เรียนจบ

1.2 พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถานการณ์ความรุนแรงสามจังหวัดภาคใต้

จากการศึกษาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมในระดับปานกลาง จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 60.1 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมเท่ากับ 78.22 ซึ่งอยู่ในกลุ่มระดับปานกลางและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.15 เมื่อศึกษาโดยแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้พฤติกรรมการเผชิญปัญหาทั้ง 2 ด้าน คือด้านมุ่งจัดการกับปัญหา และด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหาในระดับปานกลางจำนวน 96 คนคิดเป็นร้อยละ 49.7 มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านนี้ เท่ากับ 43.19 ซึ่งอยู่ในกลุ่มคะแนนระดับปานกลาง และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.04 รองลงมาคือกลุ่มที่มีระดับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา ในระดับสูงมี จำนวน 58 คนหรือร้อยละ 30.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20.2 เป็นกลุ่มที่มีระดับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหาในระดับต่ำ

ส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านนี้ในระดับปานกลางจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 51.8 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์เท่ากับ 35.02 ซึ่งอยู่ในกลุ่มคะแนนระดับปานกลาง และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.84 รองลงมาคือพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ในระดับต่ำ 58 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 และมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ในระดับสูง 35 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1

เมื่อจัดลำดับการใช้พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้พฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ร้อยละ 51.8 รองลงมาคือพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหาร้อยละ 49.7 ในขณะที่พฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 60.1

1.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหา กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านการมุ่งจัดการกับปัญหาสูงกว่ารายด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบคลุมกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ของนักเรียน ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียน ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม กับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

ผลการวิเคราะห์การทดสอบ เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียน ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม และความเชื่ออำนาจในตน ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธ์ภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

2. การอภิปรายผล

2.1 พฤติกรรมการเผชิญปัญหาและการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมปลายสามจังหวัดภาคใต้

จากการศึกษาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมในระดับปานกลาง มากที่สุด จำนวน 116 คนหรือร้อยละ 60.1 ของนักเรียนทั้งหมด โดยค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมของนักเรียนเท่ากับ 78.22 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.15 เมื่อจำแนกพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสามจังหวัดภาคใต้เป็นรายด้าน จะพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหาในระดับปานกลางมากที่สุด จำนวน 96 คนหรือร้อยละ 49.7 และมีระดับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์ ในระดับปานกลางมากที่สุด จำนวน 100 คนหรือร้อยละ 51.8 ของนักเรียนทั้งหมด ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของรอฮานี เจอะอาแซ(2548) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี จำแนกเป็นกลุ่มอายุ 17 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.9 ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่ระยะวัยรุ่นตอนกลางเป็นระยะที่พัฒนาการทางด้านการคิดและสติปัญญาดีขึ้นกว่าวัยรุ่นตอนต้น มีความคิดที่เป็นนามธรรมและมีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลได้ดีขึ้น (Santrock 1990) ประกอบกับวัยรุ่นที่มีอายุมากขึ้นจะมีประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น จึงทำให้สามารถคิดและตัดสินใจทางเลือกในการดูแลสุขภาพจิตของตนเองได้ดีกว่าวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า (บุญวดี เพชรรัตน์ 2546)

นอกจากนี้สาเหตุที่พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสามจังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง อาจเกิดขึ้นเนื่องจากนักเรียนกลุ่มดังกล่าวกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการศึกษาจะช่วยพัฒนาความคิดให้เป็นระบบมากขึ้นดังการศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสงขลาของบุญวดี เพชรรัตน์ (2546) ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นปีที่สูงกว่าจะมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพจิตของตนเองดีกว่าวัยรุ่นที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ต่ำกว่าสอดคล้องกับการศึกษาของอนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ (2542) ซึ่งพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 และ 6 มีความตระหนักในคุณค่าของ

ตนเองมากกว่านักเรียนชั้นปีที่ 4 เนื่องจากระดับการศึกษาช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการประเมินในคุณค่าของตนเอง บุคคลที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีความรู้และมีแนวทางในการปฏิบัติได้มากกว่า ทำให้เกิดความมั่นใจเชื่อในอำนาจการกระทำของตนเองและประเมินตนเองไปในทางที่มีคุณค่า นักเรียนที่รับรู้ความมีคุณค่าในตนเองมากมีแนวโน้มที่จะเผชิญปัญหาได้ดีกว่า นักเรียนที่รับรู้ความมีคุณค่าในตนเองน้อย

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหา กับ พฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ของนักเรียนมัธยมปลายสามจังหวัดภาคใต้ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านการมุ่งจัดการกับปัญหา กับ ด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นักเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ภายใต้สถานการณ์ความรุนแรงของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เลือก พฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหา มากกว่าจะเลือก พฤติกรรมการเผชิญปัญหา แบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ ซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากวิธีการเผชิญปัญหามีอยู่หลากหลาย รูปแบบดังนั้นการพิจารณาเลือกใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญโดยบอยด์และจอห์นสัน (Boyd and Johnson, 1981 อ้างใน นริศว์ ประมร 2539) ได้ให้ทัศนะว่าก่อนที่จะบุคคลจะเลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหา รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจว่าอะไรเป็นสาเหตุที่มาของปัญหาและอะไรคือ ผลที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังจากการกระทำพฤติกรรมแล้ว โดยปัจจัยทั้งสองนี้จะทำให้บุคคลรู้จัก เลือกใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สำหรับลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus and Folkman 1984) กล่าวว่าบุคคลจะมีวิธีการเผชิญปัญหาอย่างไรและสัมฤทธิ์ผลในการเผชิญปัญหาหรือไม่ขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากรที่อยู่ภายในและภายนอกบุคคล ได้แก่ ภาวะ สุขภาพและพลังกำลังของบุคคล ความเชื่อในทางบวก ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะทางด้านสังคม การสนับสนุนทางสังคม และแหล่งทรัพยากรทางด้านวัตถุ

2.2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา

การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมนั้นมี ปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งบางปัจจัยมีการศึกษาที่สามารถสรุปได้ชัดเจน แต่บางปัจจัย ยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์ ของการศึกษา หรือบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ซึ่งอาจต้องมีการศึกษาซ้ำในบางปัจจัยที่หา ข้อสรุปไม่ได้ สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมรอบคร่ำกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมปลายในสามจังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะ

ทางด้านสังคม ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อมครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมปลายในสามจังหวัดภาคใต้ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ซึ่งจะได้อภิปรายผลในรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

จากผลการวิจัยที่พบว่าความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .591 รายด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .376 และการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .437 กล่าวคือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้านซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือนักเรียนที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองแตกต่างกัน มีผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน การวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศว์ ประมมภ์ (2539) ที่พบว่าความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองที่ต่างกันจะทำให้วัยรุ่นมีลักษณะการเผชิญปัญหาที่ต่างกัน โดยวัยรุ่นที่มีลักษณะการเผชิญปัญหาแบบปกติเป็นผู้มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองดีและวัยรุ่นที่มีลักษณะการเผชิญปัญหาในระดับที่เป็นปัญหาเป็นผู้มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองต่ำ เป็นไปตามแนวคิดของบอยด์และจอห์นสัน (Boyd and Johnson 1981) ว่ารูปแบบการเผชิญปัญหาเกิดจากการได้รับประสบการณ์ในอดีตที่เสริมให้เกิดการมองภาพพจน์ตนเอง ถ้ามีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางบวก (Positive self-concept) จะเกิดความเชื่อมั่นที่จะเผชิญปัญหาในแบบต่างๆสามารถปรับวิธีการเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม แต่ถ้ามีการมองตนเองในทางลบ (Negative self-concept) จะเกิดความรู้สึกต่ำต้อย ผิดหวัง ล้มเหลว และใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยไม่ปรับลักษณะอื่นมาใช้ให้เหมาะสม เช่น การใช้รูปแบบมุ่งทำร้ายคนอื่นหรือการหลบเลี่ยง หลีกหนีปัญหาโดยหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง หรือไม่ก็ปฏิเสธปัญหาอย่างสิ้นเชิง การใช้ลักษณะดังกล่าวในลักษณะมากเกินไปถึงขั้นเป็นปัญหาอาจส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในอนาคตได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Lazarus และ Folkman (1984) ที่กล่าวว่าความเชื่อทางบวกหรือความเชื่อในทางที่ดี (Positive Believe) ได้แก่ความเชื่อในเรื่องทั่ว ๆ ไป และความเชื่อเฉพาะ การมองโลกในแง่ดี (Optimism) บุคคลที่มีความเชื่อทางบวกมักใช้กลวิธีการจัดการกับปัญหาได้ดีทั้งสองแบบ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 62.17 มีเพียงส่วนน้อยที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 14.00 สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2541) ได้สรุปว่า ตัวแปรที่มี

ความสำคัญต่อการพัฒนาการของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ การยอมรับด้วยความจริงใจจากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์และเพื่อน ๆ การมีโอกาสดำเนินงานที่สำคัญและมีความสำเร็จแสดงว่าตนมีความสามารถ การมีมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งไม่ให้ประพฤติดื้อ มีโอกาสได้ทำความดีและสิ่งที่ถูกต้อง การมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนอื่น เช่น มีโอกาสได้ช่วยเหลือคนอื่นให้พ้นจากความลำบาก

2.2.2 ความเชื่ออำนาจในตน

จากผลการวิจัยที่พบว่าความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .330 และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .329 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับปัญหาซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐานบางส่วนกล่าวคือนักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนแตกต่างกันมีผลพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน การวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของภิญญา หนูภักดี (2532) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเผชิญปัญหาในรูปแบบแก้ไขปัญหาและมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเผชิญปัญหาในรูปแบบมุ่งลดอารมณ์ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศว์ ประมมภ์ (2539) ที่ว่าความเชื่ออำนาจในตนที่แตกต่างกันส่งผลและสามารถทำนายลักษณะการเผชิญปัญหาที่ต่างกันโดยวัยรุ่นที่มีความเชื่ออำนาจในตนมีลักษณะการเผชิญปัญหาแบบปกติ ส่วนวัยรุ่นที่มีลักษณะการเผชิญปัญหาในระดับที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหาเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตนเป็นไปตามแนวคิดของลาซารัส และ โพลล์แมน (1984) ที่กล่าวว่าความเชื่ออำนาจในตนเป็นภาวะจิตพื้นฐานที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา บุคคลที่เชื่อในอำนาจตนเองจะสามารถประเมินตนเองว่าสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานการณ์บางอย่างได้และจะพยายามค้นหาข้อมูลพิจารณาไตร่ตรองทางเลือก เหตุและผลของการกระทำและตัดสินใจเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้สามารถฝ่าฟันต่ออุปสรรคที่มาขัดขวางจนเป็นผลสำเร็จและเหมาะสมกับเหตุการณ์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่ออำนาจในตน ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 80.31 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 6.22 เป็นกลุ่มที่มีระดับความเชื่ออำนาจในตน ในระดับต่ำ อธิบายได้ว่านักเรียนรับรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองที่สามารถควบคุมได้ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับความเชื่ออำนาจนอกตนที่บุคคลรับรู้ว่ามีสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากอำนาจภายนอก โชคชะตา

เคราะห์กรรม ความบังเอิญ และอำนาจของผู้อื่น ซึ่งตนไม่สามารถควบคุมได้ ความเชื่อที่แตกต่างกันเป็นผลให้บุคคล 2 ประเภทนี้มีลักษณะการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกัน

2.2.3 ทักษะการแก้ปัญหา

จากผลการวิจัยที่พบว่าทักษะการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเผชิญปัญหาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .361 รายด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .281 และการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .224 กล่าวคือทักษะการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือนักเรียนที่มีทักษะการแก้ปัญหาแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรม การเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน การวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ การศึกษาของ กิตติพงษ์ จำปาทอง (2543) ที่พบว่าทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เป็นวิธีการที่ดีที่สุด เป็นวิธีการที่ เกี่ยวกับการรวบรวมข้อเท็จจริง การตั้งสมมติฐานเพื่อหาข้อยุติปัญหาของแต่ละคนอาจอาจไม่ เหมือนกันและวิธีการให้เหตุผลก็ต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่รวบรวมมาได้หรือขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ ดังที่ อุบลรัตน์ เฟื่องสิด (2532) กล่าวว่าทักษะการแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง สำหรับชีวิตมนุษย์เราทุกคนจะต้องเผชิญกับสิ่งที่ยุ่งยากตลอดเวลา มนุษย์เราต้องพยายามคลี่คลาย ปัญหานั้นให้ได้ ฉะนั้นการแก้ปัญหามีลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนเท่านั้น การแก้ปัญหา เดียวกันจึงมีความแตกต่างกันเพราะทุกคนจะมีประสบการณ์ การเรียนรู้ ความสามารถ ความนึก คิด วุฒิภาวะ ทัศนคติ ค่านิยม ฯลฯ แตกต่างกันไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะการ แก้ปัญหาในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 47.67 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นส่วนน้อย อีกร้อยละ 10.36 เป็นกลุ่มที่มีระดับทักษะการแก้ปัญหาในระดับต่ำ อธิบายได้ว่านักเรียนที่มีทักษะ การแก้ปัญหาที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่ต่างกันสอดคล้องกับแนวคิดของ ลาซารัส และฟอล์กแมน (1984) ที่กล่าวว่าบุคคลที่สามารถแสวงหาความรู้ข้อมูลต่าง ๆ สามารถใช้ ความคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี จะเป็นทรัพยากรที่ช่วยให้ บุคคลสามารถเผชิญปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

2.2.4 ทักษะทางด้านสังคม

จากผลการวิจัยที่พบว่าทักษะทางด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การเผชิญปัญหาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .144 รายด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .319 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์ กล่าวคือทักษะทางด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแต่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา รายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์ ซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือนักเรียนที่มีทักษะทางด้านสังคมแตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน การวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ WHO (1997) ที่ว่าทักษะทางสังคมคือความสามารถในการปรับตัวและการมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ทำให้บุคคลสามารถจัดการกับความต้องการกับสิ่งที่ท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เช่นเดียวกับประเสริฐ ดันสกุล และคณะ (2538: 4) ที่กล่าวว่าทักษะทางสังคมเป็นความสามารถและความชำนาญในการประเมินวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการตัดสินใจเลือกทางแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมและสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ถูกต้องและจากการวิจัยของสิรินทร์ ศรีประสิทธิ์ (2545) ศึกษาทักษะทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการล่วงเกินทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางสังคม ได้แก่ ทักษะการสอนตนเอง ทักษะการเผชิญปัญหา ทักษะการได้มาซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคม และทักษะการแก้ปัญหาสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการล่วงเกินทางเพศของนักเรียนหญิงได้ร้อยละ 57.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะทางด้านสังคมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 53.89 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นส่วนน้อยอีกร้อยละ 17.61 เป็นกลุ่มที่มีระดับทักษะทางสังคม ในระดับสูง อธิบายได้ว่านักเรียนที่มีทักษะทางสังคมแตกต่างกันจะทำให้มีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแตกต่างกัน ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาให้วัยรุ่นมีทักษะทางสังคม จะสามารถทำให้เกิดการแสวงหาความรู้ รับรู้การสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี รู้จักการจัดการกับปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเอง และสามารถใช้แรงสนับสนุนทางสังคมให้เกิดประโยชน์ ทักษะสังคมเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง และ เกิดความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตัวเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ ลาซารัส และ โฟล์คแมน (1984) ที่กล่าวว่าทักษะทางสังคมเป็นการแสดงถึงความสามารถของบุคคล ในการที่จะสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น บุคคลที่มีทักษะนี้ดีก็จะช่วยเอื้ออำนวยให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดี

2.2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

จากผลการวิจัยที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .204 รายด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .148 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์ กล่าวคือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแต่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหารายด้านการมุ่งจัดการกับอารมณ์ ซึ่งผลเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน การวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับอนันต์ นวลใหม่ (2549) ทำการศึกษาปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรคในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลทางบวกต่อเผชิญความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรค โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันควร และเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถรับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว และมีอิสระตามความเหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้บรรยากาศในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรในปริมาณที่พอเหมาะในเวลาที่เหมาะสม มีสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว มีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรักจะส่งผลให้บุตรเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง มีพัฒนาการไปในทิศทางที่เหมาะสมตามวัย มีการปรับตัวเข้ากับสังคมและดำเนินชีวิตต่อไปอย่างสงบสุข สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคได้อย่างเด็ดเดี่ยวและมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร ภูมิดี (2546) ที่พบว่าหน้าที่พ่อแม่ ร่วมกันรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และเปิดโอกาสให้บุตรได้แสดงความสามารถ รับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ และการที่บุตรได้รับโอกาสในการคิดริเริ่มตัดสินใจด้วยตนเอง จะทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะเผชิญปัญหาและฟื้นฟูอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชีวิต แต่ในทางตรงข้าม ถ้าพ่อแม่ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล บุตรจะรู้สึกขาดความรัก มองโลกในแง่ร้าย ไม่สามารถฟื้นฟูอุปสรรคและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้มีการวิจัยที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จซึ่งเป็นคุณลักษณะพึงประสงค์ของวัยรุ่น กล่าวคือ มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อตอบสนองต่อสภาพปัญหาของบุคคล หรือเหตุการณ์ที่คุกคามที่เป็นอุปสรรคที่ทำนายของ นริศว์ ปรารมภ์ (2539) และพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและมีเหตุผลมาก มีลักษณะการเผชิญปัญหาในระดับปกติ ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนน้อยมีเหตุผลน้อยมีลักษณะการเผชิญปัญหาในระดับที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 54.40 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนที่เหลือซึ่ง

เป็นส่วนน้อยอีกร้อยละ 12.95 เป็นกลุ่มมีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ระดับในระดับต่ำอธิบายได้ว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะทำให้มีพฤติกรรมและการเผชิญปัญหาที่แตกต่างกันกล่าวได้ว่าการที่ พ่อ แม่ หรือผู้ใกล้ชิด ใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะให้ความรักความเอาใจใส่ให้ความอบอุ่น และความเข้าใจในตัวเด็ก ทำให้เด็กที่เป็นสมาชิกของครอบครัวนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเองกล้าคิด กล้าแสดงออก มีเหตุผล มีความสามารถในการตัดสินใจพิจารณาข้อดี ข้อเสียก่อนลงมือกระทำหรือตัดสินใจ Moos & Moos (1986) เมื่อเกิดสภาพปัญหาที่จะมีเหตุผลเสมอในการฝ่าฟันปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสร้างบรรยากาศในการยอมรับ บุตรธิดา เป็นองค์ประกอบสำคัญ ยังช่วยให้เกิดความไว้วางใจตนเองและผู้อื่นมีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักรักและเอื้ออาทรคนอื่น ซึ่งเป็นลักษณะบุคลิกภาพที่จะส่งผลให้เด็กเรียนรู้ที่จะใช้ลักษณะการเผชิญปัญหาที่เหมาะสม อรพินทร์ ชุชม และ อัจฉรา สุขารมณ์ (2532)

2.3 ปัจจัยที่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่ามีบางตัวแปรที่นำมาศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาซึ่งเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบครัว นั่นคือ การสนับสนุนทางสังคม และสัมพันธภาพในครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ถึงแม้จะเป็นการศึกษาในนักเรียนมัธยมปลายในสถานการณ์ความรุนแรงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีระดับอายุใกล้เคียงกัน สถานการณ์ของการเผชิญปัญหาเหมือน ๆ กัน แต่ไม่ได้จำกัดขอบเขตด้านอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการประเมิน เช่น ในด้านลักษณะของครอบครัว ระดับความรุนแรงและผลกระทบจากสถานการณ์การก่อการร้าย นอกจากนี้ประสบการณ์เดิม การอบรมเลี้ยงดู พื้นฐานของครอบครัว และจิตลักษณะเดิมของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เหมือนกันก็อาจมีส่วนทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ในบางตัวแปรไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

นอกจากนี้การใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการเผชิญปัญหาของลาซารัสและฟอล์กแมน ซึ่งมีการอ้างอิงแหล่งประโยชน์ที่บุคคลสามารถนำมาช่วยในการเผชิญปัญหานั้น ในการวิจัยครั้งนี้อาจดึงตัวแปรจากแหล่งประโยชน์มาน้อย หรือตัวแปรบางตัวอาจวัดได้ไม่ตรงประเด็นมากนักทำให้ผลการศึกษาดังกล่าวเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กันน้อย หรือส่วนหนึ่งอาจมาจากแบบสอบถามที่มีจำนวนข้อคำถามมากถึง 155 ข้อ อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความสับสนทำให้คำตอบมีความคลาดเคลื่อนได้ แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้และจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนได้ว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กับประเด็นที่ศึกษาเพราะในการศึกษาวิจัยแต่ละครั้งมีบริบท ขอบเขต และสถานการณ์ที่ไม่เหมือนกัน

2.4 ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบครัวของนักเรียนที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ตลอดจนพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในภาพรวมของนักเรียนได้

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น พบว่า ความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเองและทักษะการแก้ปัญหา สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหาโดยรวมได้ร้อยละ 36 ($R^2 = .369$) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) และที่ระดับ .05 ($p < .05$) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบแล้วตัวแปรความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง ($\beta .531$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหามากกว่าตัวแปรทักษะการแก้ปัญหา ($\beta .152$) โดยความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหามากที่สุด รองลงมาคือทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม และความเชื่ออำนาจในตน ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา จึงยอมรับสมมติฐานเพียงบางส่วน ซึ่งจากผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2541, 2548) ที่กล่าวว่าสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ว่ามาจากหลายด้าน ทั้งสาเหตุทางด้านจิตใจของบุคคลที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เด็กซึ่งมักมีพื้นฐานมาจากการอบรมถ่ายทอดของสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน สาเหตุทางด้านสถานการณ์ที่มองว่าสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวบุคคลทั้งสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิตล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล สาเหตุที่มีอิทธิพลร่วมกันระหว่างจิตใจและสถานการณ์ และสาเหตุด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพได้มากอันเป็นผลจากลักษณะจิตเดิมของบุคคลร่วมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น ความเครียดในเรื่องหนึ่งๆ แต่ละบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันอาจมีจิตลักษณะตามสถานการณ์ในปริมาณที่ต่างกันก็ได้ เพราะขึ้นอยู่กับพื้นเพของจิตลักษณะเดิมที่เกี่ยวข้อง

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้านพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหา และพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ โดยค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการ

เผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับปัญหา สูงกว่าพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้านมุ่งจัดการกับอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดภาคใต้ มีทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมครอบครัว สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ได้แก่ ความรู้สึกลึกซึ้งคิดต่อตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะทางด้านสังคม ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อมครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดภาคใต้ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

3. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมครอบครัวของนักเรียนที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและพฤติกรรมการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ตลอดจนพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในภาพรวมของนักเรียน ได้แก่วรรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการเผชิญปัญหามากที่สุด รองลงมาคือทักษะการแก้ปัญหา ทักษะทางสังคม และความเชื่ออำนาจในตน

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

3.1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง บุคลากรที่เกี่ยวข้องและครอบครัว ควรมีบทบาทช่วยสนับสนุนแหล่งประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

3.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะทางด้านสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังนั้น อาจารย์ควรเห็นความสำคัญ และควรสร้างเสริมความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะทางด้านสังคมควบคู่ไปกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาให้กับนักเรียน โดยนำไปสอดแทรกลงในเนื้อหาการสอน หรือจัดทำเป็นโปรแกรมฝึกอบรม ให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อมครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียน คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาทั้งโดยรวมและรายด้าน ดังนั้น ครอบครัว โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดูแลเอาใจใส่และแสดงความรัก ตลอดจนสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและคอยกำกับดูแลให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เช่น เปิดโอกาสให้เรียนในสาขาวิชาที่ชอบ และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพราะนักเรียนวัยรุ่นนั้นมีความวุฒิภาวะที่สามารถแสดงความคิดเห็น

และวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผลแล้วประกอบกับวัยนี้ต้องการการยอมรับจากผู้คนรอบข้าง
เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง
เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะพฤติกรรมการเผชิญปัญหาหรือการทดลองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการ
เผชิญปัญหาในรูปแบบที่เหมาะสม

3.2.2 ควรทำการวิจัยพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นในกลุ่มอายุอื่น ๆ
นอกเหนือจากนักเรียนมัธยมปลาย

